

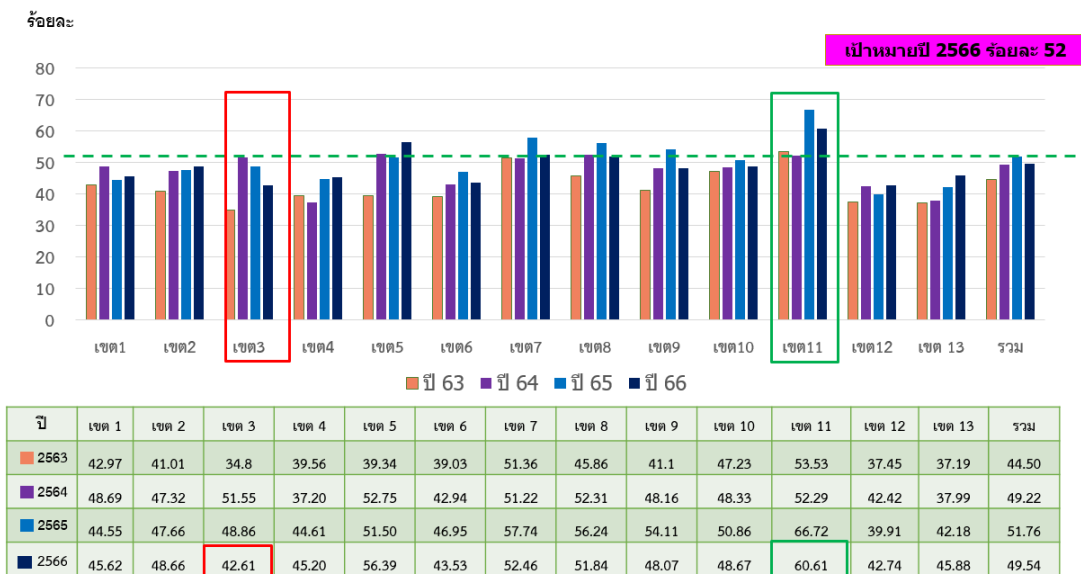
1. Assessment บทวิเคราะห์สถานการณ์ของตัวชี้วัด ข้อมูล สารสนเทศและข้อมูลที่น่าสนใจ
ตัวชี้วัดที่ 3.4 ร้อยละของประชาชนวัยทำงานอายุ 25 - 59 ปี มีการเตรียมการ
เพื่อข้ามสู่อายุด้านสุขภาพ (รอบ 5 เดือนแรก) ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567

1.1 ผลการวิเคราะห์สถานการณ์การกินผักและการกินผักและผลไม้ในประชาชนวัยทำงาน และความรู้ที่นำมาใช้
ประกอบการดำเนินงาน

- ผลผลิตผลลัพธ์ของการดำเนินงานระดับ C (Comparisons) การเปรียบเทียบ

ข้อมูลการสำรวจพฤติกรรมการบริโภคผัก ผ่าน Application H4U ของสำนักทันตสาธารณสุข กรมอนามัย ในพื้นที่ 13 เขตบริการสุขภาพ ปี 2563 - 2566 พบว่า ในช่วงปี 2564 - 2565 ประชาชนวัยทำงานอายุ 15 - 59 ปี มีพฤติกรรมการบริโภคผักเพียงพอร้อยละ 5 ท้าพี ทุกวันเพิ่มขึ้น จากเดิมร้อยละ 44.50 เป็นร้อยละ 49.22 และร้อยละ 51.76 ตามลำดับ แต่ในปี 2566 มีพฤติกรรมการบริโภคผักเพียงพอร้อยละ 5 ท้าพีทุกวัน ลดลงเหลือ ร้อยละ 49.54 (เมื่อเทียบกับเป้าหมายในปี 2566 ร้อยละ 52) ดังภาพที่ 1 และเมื่อพิจารณาจำแนกรายเขตสุขภาพ ปีงบประมาณ 2566 รอบ 5 เดือนแรก พบว่า ประชากรวัยทำงานอายุ 15 - 59 ปี ในเขตสุขภาพที่ 11 5 และ 7 มีพฤติกรรมการบริโภคผัก 5 ท้าพี ทุกวัน ผ่านเกณฑ์มากที่สุด 3 อันดับแรก คิดเป็นร้อยละ 60.61 55.39 และ 52.46 ตามลำดับ ส่วนประชากรในเขตสุขภาพที่ 3 12 และ 6 มีพฤติกรรมการบริโภคผักเพียงพอร้อยละ 5 ท้าพีทุกวัน ผ่านเกณฑ์น้อยที่สุด 3 อันดับ คิดเป็นร้อยละ 42.61 42.74 และ 43.53 ตามลำดับ รายละเอียดดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ร้อยละของวัยทำงานอายุ 15-59 ปี กินผักวันละ 5 ท้าพี ทุกวัน
จำแนกรายเขตปี 2563-2566

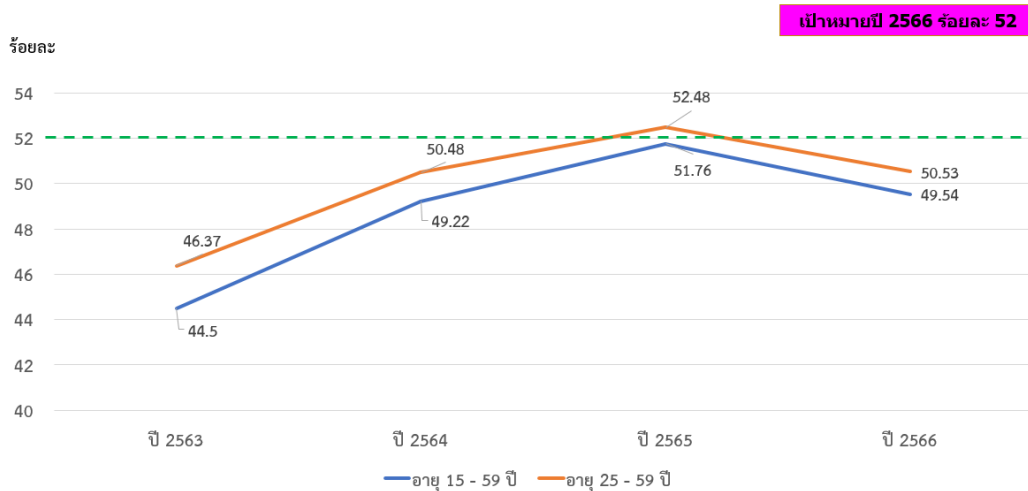

สำหรับการเปรียบเทียบพฤติกรรมการบริโภคผักของประชาชนวัยทำงานช่วงอายุ 25 - 59 ปี และช่วงอายุ 15 - 59 ปี ในภาพรวม พบว่า ปี 2566 ประชาชนวัยทำงานอายุ 25 - 59 ปี มีพฤติกรรมการบริโภคผักเพียงพอร้อยละ 5 ท้าพีทุกวัน มากกว่า ประชาชนวัยทำงานช่วงอายุ 15 - 59 ปี โดยประชาชนคิดเป็นร้อยละ 50.53 และร้อยละ 49.54 รายละเอียดดังภาพที่ 2

- ผลผลิตผลลัพธ์ของการดำเนินงานระดับ T (Trend) แนวโน้ม

สำหรับสถานการณ์พฤติกรรมการบริโภคผักของประชาชนวัยทำงานช่วงอายุ 25 – 59 ปี และช่วงอายุ 15 – 59 ปี ในภาพรวม ในปี 2563 - มีแนวโน้มลดลง รายละเอียดดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ร้อยละของวัยทำงานอายุ 15 – 59 ปี และ อายุ 25-59 ปี กินผักวันละ 5 ทัพพี ทุกวัน จำแนกรายปี 2563-2566

อ้างอิงข้อมูลการสำรวจสถานการณ์พฤติกรรมการบริโภคผักผลไม้ จากรายงานการสำรวจการบริโภคอาหารของประชาชนไทย และการสำรวจสุขภาพของประชาชนไทยโดยการตรวจร่างกาย ครั้งที่ 1 - 6 ปี 2551 -2552, 2557-2558 และ ปี 2562-2563 โดยอาจารย์วิชัย เอกพลากร และคณะ พบว่า ประชาชนไทยอายุ 15-59 ปี มีพฤติกรรมการกินผักผลไม้ที่เพียงพอตามปริมาณที่แนะนำต่อวัน (ตามคำแนะนำ 5 ส่วนมาตรฐานต่อวัน) ลดลงเมื่อเทียบกับ คิดเป็นร้อยละ 26.6 29.5 และ 21.2 ตามลำดับ

- ผลผลิตผลลัพธ์ของการดำเนินงานระดับ Le (Level) ของผลการดำเนินงานในปัจจุบัน

การขับเคลื่อนการดำเนินงานส่งเสริมพฤติกรรมการกินผักผลไม้ ได้ดำเนินงานผ่านโครงการพัฒนาเมนูสุขภาพ ซึ่งจากเกณฑ์ได้มีการกำหนดให้ประชาชนบริโภคผักต่อ 1 คน ไม่น้อยกว่า 2 ทัพพี และนอกจากนั้นยังมีโครงการดำเนินงานโรงอาหารปลอดภัยใส่ใจสุขภาพในพื้นที่ 13 เขตบริการสุขภาพ กำหนดให้มีเมนูสุขภาพอย่างน้อยร้านละ 1 เมนู และการจำหน่ายผลไม้สดอย่างน้อย 1 ร้าน ในโรงอาหาร และมีการสร้างความรอบรู้ด้านการกิน เพื่อให้มีพฤติกรรมการกินที่พึงประสงค์ รวมทั้งสร้างความรอบรู้ด้านการกินผักผลไม้ในโรงอาหาร และร้านอาหาร สำหรับประชาชนที่กินอาหารนอกบ้าน ส่วนประชาชนที่ทำอาหารกินเองก็มีการสร้างความรอบรู้เกี่ยวกับการเลือกซื้ออาหาร เมนูอาหาร และหลักการปรุงอาหาร ให้ได้คุณค่าทางโภชนาการ และมีเมนูผักให้เลือกนำไปปรุงอาหารในครัวเรือน

ในการเก็บข้อมูลพฤติกรรมการบริโภคผักของวัยทำงาน มีการเก็บข้อมูลโดยศูนย์อนามัยที่1-12 มาตั้งแต่ปี 2563 ซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลพฤติกรรมการกินผักของประชาชนวัยทำงานอายุ 15 – 59 ปี ผ่าน Application H4U และมีการแปลผล พฤติกรรมการกินผักและคำแนะนำเพื่อปรับปรุงการกินผักให้ได้ปริมาณเพียงพอ

ในปี 2565 สถานการณ์การบริโภคผักของวัยทำงานอายุ 15 – 59 ปี กินผักวันละ 5 ทัพพี ทุกวัน คิดเป็นร้อยละ 51.76 ส่วนพฤติกรรมการบริโภคผักของประชาชนวัยทำงาน ทุกวัน ช่วงอายุ 25 – 59 ปี กินผักวันละ 5 ทัพพีทุกวัน ร้อยละ 52.48 ซึ่งเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดการกินผักไว้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ทั้ง 2 ช่วงอายุ แต่ในปีงบประมาณ 2566 ประชาชนอายุ 15-59 ปี และช่วงอายุ 25 – 59 ปี มีพฤติกรรมการกินผักวันละ 5 ทัพพี ทุกวัน เพียงร้อยละ 49.54 และร้อยละ 50.53 ตามลำดับ ซึ่งไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ร้อยละ 52

สำหรับปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ได้เพิ่มเป้าหมายพฤติกรรมการกินผลไม้ โดยจะวัดพฤติกรรมการบริโภคผลไม้ของประชาชนอายุ 15-59 ปี โดยกำหนดเป้าหมายไว้ที่ร้อยละ 24 ในรอบ 5 เดือนแรก และร้อยละ 26.5 ในรอบ 5 เดือนหลัง

ผลการดำเนินงานเมนูสุขภาพ และ Healthy Canteen

จำนวนร้านอาหารที่ผ่านการรับรองเมนูสุขภาพ ในปีงบประมาณ 2563 มีจำนวน 66 ร้าน 84 เมนู ใน 13 จังหวัด และปีงบประมาณ 2564 เพิ่มขึ้นเป็น 786 ร้าน 1,498 เมนู ใน 63 จังหวัด โดยสำนักโภชนาการ ได้ดำเนินการพัฒนาโปรแกรมรับรองเมนูสุขภาพออนไลน์ ภายใต้ Food4Health ช่วยในการรับรองเมนูสุขภาพออนไลน์ และปิดกั้นแนะนำเส้นทางอัตโนมัติ เมื่อประชาชนเข้าใช้งาน Food4Health ก็สามารถรู้ได้ว่ามีเมนูไหนที่ได้รับการรับรองมาตรฐานจากกรมอนามัย ช่วยส่งเสริมพฤติกรรมการกินที่พึงประสงค์ ส่งเสริมให้ประชาชนวัยทำงานมีภาวะโภชนาการดี ทำให้ในปีงบประมาณ 2565 มีเมนูที่ผ่านการรับรองเป็นเมนูสุขภาพ เพิ่มขึ้นเป็น 2 เท่า คือ 1,889 ร้าน 3,329 เมนู ในพื้นที่ 74 จังหวัด และกรุงเทพมหานคร ส่วนจังหวัดที่ยังไม่มีเมนูผ่านการรับรองเป็นเมนูสุขภาพคือ จังหวัดกาฬสินธุ์ และมหาสารคาม ซึ่งยังพบว่าเมนูสุขภาพยังมีการกระจาย ยังไม่ครบตามเป้าหมายในแต่ละจังหวัด ในปี 2566 จึงกำหนดเป้าหมายมีเมนูผ่านการรับรองเมนูสุขภาพ อย่างน้อยจังหวัดละ 30 ร้าน/30 เมนู หรือ 2,430 ร้าน 2,430 เมนู ซึ่งมีผลงาน 3,367 ร้าน 5,722 เมนู ผ่านตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และมีเมนูสุขภาพครบทุกจังหวัด ส่วนในปีงบประมาณ 2567 ได้กำหนดค่าเป้าหมาย เพิ่มขึ้น จังหวัดละ 100 ร้าน 100 เมนู ส่วนกรุงเทพมหานคร กำหนดค่าเป้าหมายไว้ 600 ร้าน 600 เมนู โดยรอบ 5 เดือนแรก กำหนดค่าเป้าหมายยอดสะสมไว้ 5,600 ร้าน 5,600 เมนู และรอบ 5 เดือนหลัง กำหนดยอดสะสมไว้ 8,200 ร้าน 8,200 เมนู

สำหรับ Healthy Canteen ตั้งค่าเป้าหมายให้ศูนย์อนามัยที่ 1-12 และสถาบันพัฒนาสุขภาพเขตเมืองไปดำเนินการ ในปีงบประมาณ 2566 ผ่านเกณฑ์ยอดสะสม 245 แห่ง ผ่านค่าเป้าหมายที่กำหนดยอดสะสมไว้ 243 แห่ง ในปีงบประมาณพ.ศ. 2567 กำหนดค่าเป้าหมายยอดสะสมไว้จังหวัดละ 15 แห่ง โดยรอบ 5 เดือนแรก กำหนดยอดสะสมไว้ 400 แห่ง รอบ 5 เดือนหลัง กำหนดยอดสะสมไว้ 1,200 แห่ง

- ความรู้ที่นำมาใช้ประกอบการวิเคราะห์

- 1) เกณฑ์มาตรฐานปริมาณอาหารที่ควรได้รับ รวมทั้งปริมาณผักผลไม้ที่ควรได้รับต่อวัน สำหรับประชาชนวัยทำงาน
- 2) เกณฑ์รับรองเมนูสุขภาพ
- 3) เกณฑ์รับรอง Healthy Canteen